

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ
ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р

м. Київ

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ**

**ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ
(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)**

25 березня 2026 р.

за загальною редакцією
член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука

м. Київ

2026

УДК _613+574]:061.3

Головний редактор: Омельчук С.Т. член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор

Заступник головного редактора: Гринзовський А.М. д.мед.н., професор, Вавріневич О.П. д.мед.н., професорка.

Технічний редактор: доцент кафедри гігієни та екології НМУ імені О.О. Богомольця к. мед. н., доцент Кондратюк М.В.

Редакційна колегія:

БАРДОВ В.Г. – член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор;

ГАРКАВИЙ С.І. – д.мед.н., професор;

ГРУЗЄВА Т.С. – д.мед.н., професорка;

ПЕТРУСЕВИЧ Т.В. – к.мед.н., доцентка;

КОРШУН М.М. – д.мед.н., професорка;

ШИРОБОКОВ В.П. – академік НАН та НАМН України, д.мед.н., професор;

ЯВОРОВСЬКИЙ О.П. – академік НАМН України, д.мед.н., професор.

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) / за загальною редакцією член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука. – К., 2026. – 337 с.

У матеріалах науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) висвітлено актуальні питання гігієни, екології та громадського здоров'я: хімічну й біологічну безпеку, якість повітря, води та харчових продуктів, вплив шуму, мікропластику, пестицидів і воєнних чинників на здоров'я населення. Основний акцент зосереджено на міждисциплінарному підході до оцінки ризиків, профілактики захворювань, розвитку кадрового потенціалу, гармонізації національних практик із європейськими стратегіями та післявоєнного відновлення України.

УДК _613+574]:061.3

Електронна версія збірника містить додаткові публікації, що з технічних причин не увійшли до друкованого примірника.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове.

© НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця

ЕПІДЕМІОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ПОШИРЕННЯ ТУБЕРКУЛЬОЗУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Совівська Г.В., Паламар Б.І.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Актуальність. Туберкульоз залишається однією з провідних інфекційних патологій, що становить значну загрозу для системи громадського здоров'я як у світі, так і в Україні. Попри впровадження сучасних методів діагностики, лікування та профілактики, поширеність цього захворювання продовжує залишатися суттєвою. Особливе значення у формуванні епідеміологічної ситуації мають соціально-економічні чинники, умови життя населення, доступність медичної допомоги та рівень поінформованості щодо профілактики інфекційних захворювань. У сучасних умовах суспільних трансформацій, зростання соціальних ризиків і навантаження на систему охорони здоров'я проблема туберкульозу набуває додаткової актуальності та потребує комплексного міжсекторального підходу до її вирішення.

Мета дослідження – оцінити сучасні епідеміологічні та соціальні аспекти поширення туберкульозу в Україні та визначити пріоритетні напрями удосконалення системи протидії цьому захворюванню.

Матеріали та методи. У дослідженні використано методи аналізу та узагальнення наукових джерел, статистичного аналізу та порівняльного аналізу епідеміологічних показників. Інформаційною базою дослідження стали дані Центру громадського здоров'я МОЗ України та міжнародних організацій у сфері громадського здоров'я. Проаналізовано динаміку захворюваності на туберкульоз в Україні за 2019–2025 роки, а також соціально-демографічні фактори, що впливають на поширення захворювання. Статистичну обробку даних проведено з використанням методів описової статистики.

Результати. За результатами проведеного аналізу встановлено, що у 2019 році показник захворюваності на туберкульоз в Україні становив 59,5 випадків на 100 тис. населення, у 2020 році – 46,0, у 2021 році – 43,7, у 2022 році – 45,1, у

2023 році – 48,0, у 2024 році – 49,3 та у 2025 році – 50,1 на 100 тис. населення. Виявлено статистично значуще зниження показника у 2020–2021 роках порівняно з 2019 роком ($p < 0,05$), що може бути пов'язано зі змінами у системі виявлення випадків під час пандемії COVID-19. У подальші роки спостерігається тенденція до поступового зростання показників захворюваності.

Встановлено, що поширення туберкульозу має виражену соціальну детермінованість. Найбільша частка випадків припадає на осіб працездатного віку (30–59 років – $58,0 \pm 2,1$ %), а також на соціально вразливі групи населення. Серед основних факторів ризику визначено низький соціально-економічний рівень ($32,0 \pm 1,8$ %), алкогольну залежність ($18,0 \pm 1,5$ %), контакт із хворими на туберкульоз ($16,0 \pm 1,4$ %) та ВІЛ-інфекцію ($14,0 \pm 1,2$ %). Чоловіки становлять більшість серед хворих на туберкульоз ($71,0 \pm 2,3$ %).

Висновки. Проведене дослідження підтверджує, що туберкульоз залишається значною проблемою громадського здоров'я в Україні та має виражений соціально-економічний характер. Підвищення ефективності протидії туберкульозу потребує комплексного підходу, що включає розвиток системи раннього виявлення захворювання, підвищення доступності медичної допомоги, посилення міжсекторальної співпраці та реалізацію соціально орієнтованих профілактичних програм. Удосконалення державної політики у сфері громадського здоров'я сприятиме зниженню рівня захворюваності на туберкульоз та покращенню якості життя населення.